

TRIBUNA

REDACȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor.
pe 6 an 10 cor.
pe 12 an 5 cor.
pe o lună 2 cor.
N-ri de Duminică pe an 4 cor.
Pentru România și străinătate pe an
40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20

INSERȚĂRILE:
de un și jumătate: prima dată la
timp; a doua oară în două, a treia
oară 3 b. de fiecare publicare.

Adăpt abonamentele, cărți și înscrise.
Tutle sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitatul
Scrieri săptămânale nu se primesc.

Apponyi — demagog.

(R.) Presa maghiară opozițională, îndeosebi ziarele care se inspiră dela contele Apponyi, cum e de pildă »Budapesti Hirlap«, fac caz mare de calitățile deosebite ce s'au observat la nobilul conte. Până acum, scriu ziarele, contele Apponyi era cunoscut numai ca vorbitor în parlament: la întruniri șgomoatoase, în campanii de violente agitațiuni, nu prea luase parte. Tisza l-a cumpănit însă acum și pe Apponyi să coboare în stradă, și alături de Polónyi, Barabás și socialistul Bokányi, să vorbească și »poporului de rind«...

Chipul cum contele Apponyi se achită de acest rol îl încântă pe șoviniști. El știe să vorbească adică »poporului de jos« cu așa măiestrie, încât nu-l întrece nici chiar Ugron.

Se pare că nobilul conte se pasionează și el în noul său rol. E tot pe drumuri: pe la întruniri unde marea majoritate a publicului sunt țărani a căror educație politică se resumă în cântarea »Kossuth Lajos« și »Mégis huçczul a német«...

Am urmărit pe nobilul conte pe la aceste întruniri. Am cețit ce vorbește. Impresia noastră este, că viața publică maghiară e departe de a fi câștigat ceva prin democratizarea asta alui Apponyi. Dincontra: perde! Eată de ce. Până acum tot mai era o pătură de oameni între Unguri cari țineau întru câțva echilibru în cugetarea obștească maghiară. Cohorta kossuthistă era considerată ca niște extremi fără pretenții de a conduce vre-o dată țeara, nici să influențeze prea hotărâtor asupra atitudinii guvernului.

Azi nu mai există această pătură. De când opoziții de diferite nuanțe s'au unit, asupra acestui amalgam s'a imprimat pecetea demagogică kossuthistă. Apponyi, ca să placă »poporului«, vorbește mai nespălat de cât ori care 48-tist.

Să luăm un singur caz, pe cel dintâiu: vorbirea dela Győr, unde Apponyi se prezintă pentru prima oară în noul lui rol. Care e tenorul întregii lui vorbiri?

Apponyi, consilierul intim regesc, fostul president al Dietei, aspirantul de până eri la postul de prim-ministru, ca să placă plebel care cu trei zile mai înainte asvârlise cu pietri asupra lui Tisza, nu găsește temă mai potrivită de cât să atace — Viena. M. Sa are ministrii responsabili, aceștia sunt Ungurii cel puțin ca Apponyi, sunt aleși și susținuți earăși de Unguri, — și totuși Apponyi îndreptează săgețile sale nu asupra ministri-

lor responsabili, ci asupra — Vieni. De acolo vine primejdia, obstrucția în contra Vieni trebuie s'o facem, Tisza e criminal pentru-că a deschis ochii Vieni, arătându-i mijlocul cum să înfrâneze obstrucția, — eată tema despre care a vorbit Apponyi. A mai declarat apoi că opoziția n'ar face nici odată obstrucție în contra vre-unui proiect de lege ce ar tinde la maghiarizarea pe toate terenele și îndeosebi a armatei și la independența economică a țării...

Ceea-ce noi, naționalitățile știam de mult. Dintre bărbații politici maghiari însă numai Kossuth — la congregația comitatului Pest-Pilis — și Apponyi la Győr au făcut mărturisiri sincere în privința asta.

Cei dela Viena pot să vadă acum cu cine au de a face. Ungurii autorizați o spun că Viena trebuie privită ca izvor de unde vin asupra Ungariei toate relele și în contra căreia trebuie să se înarmeze din cap și până în picioare... Aceasta după-ce M. Sa cu atâta grație a acordat Ungurilor concesie după concesie!...

Ce denotă asta? Ingratitudine. Și încă ceva: că până și bărbați ca Apponyi, crescut în școli moderne din străinătate, a ajuns — cu toți partizanii lui — dominat de același spirit care-l animează pe Makkai bácsi ori pe Rigó Ferencz (cunoscut de când cu înjurătura trivială ce-i adresase fostului prim-ministru Khuen-Héderváry, «creatură» vieneză!)....

Ar fi, prin urmare, o adevărată nefericire ca matadorii cari înnoată cu acest curent să ajungă la putere vre-odată. Dacă s'a dovedit adică perversitatea, față de naționalități, a guvernului Tisza, apoi tot așa: e evident că un regim compus din desmățați ca cei din opoziția unită ar provoca asupra țării adevărată cataclismă.

Srsoarea M. S. Regelui României.

M. S. Regele Carol a adresat d-lui președinte al consiliului Dim. Sturdza următoarea scrisoare, care a fost citită în ședința de Mercuri a Senatului și a Camerei:

Scumpul meu președinte al consiliului,

„In zilele de mâhnire ca și în cete senine am fost întotdeauna încurajat de dragostea iubitelui meu popor. Și de astădată, când cruda soartă lmi răpi pe mult iubitul Meu frate Frideric, mărturisirile de o adevărată simpatie Mi-au venit nenumărate din toate unghiurile țerei.

„Sunt viu mișcat de aceste sentimente așa de auzioase în cari îndurerata Mea inimă găsește o mângâiere și o alinare.

„Aș fi dorit să mulțumesc fecăruia, în parte; în neputință de a face aceasta, te rog, scumpul Meu președinte al Consiliului, să arătați în numele Meu întregului cler, domnilor reprezentanți ai națiunii, autorităților civile și militare, precum și tuturilor persoanelor private, neșărmurita și adâncea Mea recunoștință.

„Primește, Scumpul Meu Președinte al Consiliului, încredințarea afecțiunii ce-ți păstrez.

CAROL.

Despre adunarea din Chișineu.

(*) Nainte cu unsprezece ani — în luna Maiu — se ținuse în Chișineu o adunare de protestare împotriva proiectelor de legi politico-bisericești. Fusese impunătoare. Cea de Joui a fost însă și mai reușită. Nu e lucru puțin adică să aduci, în vreme de iarnă, miile de țărani, din cele mai îndepărtate sate. Și cu toate acestea, la Chișineu țărani s'au adunat în număr impozant, ceea-ce dovedește că interesul pentru afacerile naționale crește și propaganda ziaristică și cu graiu viu a fruntașilor dă roade. E îmbucurătoare îndeosebi atitudinea preoților și învățătorilor, car cu puține și neînsemnate excepțiuni, s'au prezentat toți la adunare.

Și ceea-ce am observat îndeosebi: unde preoții și învățătorii sunt însuflețiți, poporul și el este mai deșteptat și devotat binelui obștesc. Din Zarand, de pildă, veniseră la Chișineu țărani în 24 trăsuri... Tot așa au venit de pela Otlaca, Vârșand, Siclău, Pilul-Mare și alte sate, afară de Comlăuș, de unde nu s'a prezentat decât învățătorul Augustin Boțoc... Ceilalți doi învățători, precum și doi preoți, se vede că nu se interesează de afacerile naționale. Trist.

Dar' în sfârșit, nu intenționăm să ne ocupăm aci de amănunte, ci voim să stăruim asupra învățăturilor de caracter politic ce se pot trage din această adunare.

E de observat, mai înainte de toate, că nici un vorbitor n'a polemizat, n'a proferat frase cari poate că încălzesc, dar lămuresc mai puțin, — ci toți au dat învățături, așa că țărănimea să se imprăștie dela adunare nu numai cu impresii trecătoare, ci cu învățături privitoare la viitor.

În felul acesta aranjate, adunările devin nu numai simple manifestațiuni asupra vre-unei chestii politice de actualitate, ci o școală pentru viitor. Ceea-ce este cu atât mai necesar, cu cât sunt așa de rari prilejurile când ni-se dă voie să adunăm poporul la sfat.

Sirolin

Cel mai excelent profesor și medic îl recomandă ca remedia cu efect

contra morburilor de plămâni, afecțiunilor organelor de respirație, precum: bronhită cronică, tusă convulsivă, și mai ales este recomandat Convalescenților după influență. — Sirolinul promovează apetitul și face să crească greutatea corpului, depărtează tusa și flegma și face să înceteze asudarea de noapte. — Din cauza mirosului și gustului său plăcut este luat cu plăcere și de copii. În farmacia să capătă în sticle de 4 cor. Să fim atenți, ca să nu se găsească în sticlele să se provădă cu firma de mai jos

Remarcăm d'asemeni *rezoluțiunea* ce s'a luat: *protestul votat biroul să-l trimită la Dietă*, ear prelaților li-s'a votat nu numai încredere pentru purtarea vrednică de până acum, ci li-s'a făcut și rugarea să se prezinte, în numele poporului, la M. Sa și să talmăcească la înaltul tron amărăciunea și îngrijorarea poporului față de planurile ministrului Berzeviczy.

În felul acesta, se înțelege, nu mai e nevoie de telegramă către M. Sa. Telegrama ajunge la cancelaria monarhului schimonosita și e întrebare dacă i-se inmanuează chiar, până ce mergând prelații să talmăcească simțul poporului, lucrurile se prezintă într-o formă mai importantă.

Atragem atenția amicilor nostri asupra acestor momente și când îi indemnăm să convoace pretutindenți adunări, îi rugăm să procedeze cum au procedat inimosii nostri frați dela Chișineu.

De altminteri credem că exprimăm un mare adevăr, când succesul întregii mișcări din acele părți îl atribuim în primul rând statului major naționalist din Chișineu, unde presidentul nostru M. Veliciu are tovarăși bravi de luptă cum e protopopolul Dr. I. Trailescu, Dr. George Popovici și Dr. C. Ardelean, bărbați tineri și viguroși și cu bune legături în cercul întreg.

SITUAȚIA POLITICĂ.

Deschiderea parlamentului. — Ce va face guvernul?

Știri recente sosite din Budapesta aduc știrea că parlamentul se va redeschide la 13 c. În vorbirea prin care anunța aceasta la Clubul liberal, contele Tisza a arătat cele ce sunt de făcut: să se discute adică indemnizarea și după aceea se va alege o comisie care să întocmească proiectul de revizuire definitivă a regulamentului Dietei. Dacă opoziția nu va vroi să lucreze în această comisie, partidul liberal va face singur această reformă.

Contele Tisza a ținut de altfel o vorbire mai lungă, în care după ce mulțumește partizanilor pentru spriginul bărbătesc ce i-au dat față de orgiile opoziționale, îndeamnă la luptă și pune în vedere că învingerea va fi a guvernului care vrea să facă ordine în țară.

MORALITATEA LOR.

E înfricoșat cazul deputatului Eötvös Bálint din Budapesta. Advocat, *legiuitor în Dieta țării*, posesorul unui nume care era cea mai bună recomandare pentru viață, ajunge pe banca tribunalului, care-l osîndește la *trei ani temniță pentru înșelăciuni*. Te înfiori de cauzele subiective ale dramei lui Eötvös Bálint. Pân'aci pe panta aceasta lunecând, văzut-am oameni neajutați, fără protecții, crescuți în mizerie, poticniți la jumătate carieră și urmăriți de soarte. Nu-i putea-i scuza, dar îi putea-i înțelege.

Pentru crima lui Eötvös Bálint, n'ai justificare psihologică, iresponsabil nu e, ce l-a împins dar în prăpastie?

Mediul doar în care a trăit?

Legiuitor în Dieta țării, dela vârsta când nici nu-și scuturase bine praful de pe băncile școlii, trăit-a mereu în cercurile politice maghiare, la un loc cu corifeii țării acesteia, între cari tată-său ocupă unul dintre cele mai distinse locuri. El însuși fervent șovinist, mai an pe vremea obstrucției făcuse nu odată să răsune țara de faima numelui său, obstructor tehnic curajos și neîntrecut.

Ne aducem aminte că după un debut al său oratoric în parlament ziarele maghiare îl porecliseră »A sas fia« (Puiul vulturului). Ear puiul de vultur într'astea nu-l vorbă nu-și nega regnul, răpea pe ce punea mâna și val de nefericitul pe care soartea-l mâna în ghiarele lui. Nu scăpa nedesbrăcat până'n piele. În societatea aceasta și-a făcut Eötvös Bálint educația.

Nu voim să generalizăm, dar o lumină grozavă aruncă nefericitul de Eötvös asupra partidului în primul rând care l-a numărat într'al său și peste tot asupra moralității întregii vieți publice maghiare. Este imposibil de crezut, că societatea aceasta să nu fi avut cunoștința de trebușoarele lui Eötvös, cu toate acestea nimeni nu se simțea afectat de colegul său și acesta era sărbătorit tocmai pe vremea când comitea zilnice pungăși, pentru a avea din ce cheltui cu preținil. A făcut multe, una însă de tot boacănă și asta i-a rupt capul. Adecă nu aceasta, ci judecătoria, pentru-că de nu se amesteca tribunalul, prietini ar fi azi tot prietini. Eötvös ar putea și mai departe să reguleze Coroana, să maghiarizeze naționalitățile ca și tată-său, care mai deunăzi zicea că libertățile să se lărgească numai pentru maghiari.

Cu cât mai mare zgomot face cutare-va în jurul său, se pare că cu atât mai multe are de acoperit. Și în privința aceasta ne vine a-l înțelege pe contele Tisza care într'o vorbire a sa a zis că va curăți parlamentul de existențele catilinare cari au luat stăpânirea vieții publice. Dacă s'a referit aluzia aceasta la d-alde Eötvös, acțiunea contelui Tisza va trebui să întâlnească aprobarea tuturor oamenilor de bine. I-se zgudue în adevăr omului încrederea, când vede în forul public figurind oameni, dintre cari, azi unul mâne, celalalt se desprinde căzând sub greutatea unor păcate, ce înfloresc în cele mai ordinare spelunci. Oamenii de aceștia n'au nimic sfânt, n'au nimic de pierdut și noi suntem aplicați a crede că și șovinismul și lipsa de conștiință în diriguirea afacerilor publice este rodul acestui element ce și-a câștigat preponderanța în afacerile publice ale țării. Eötvös Bálint lost-a corifeu între cei ce-au determinat curentul șovinismului dominant.

Și stă oare singur?

Este numai chestie de zile să-l vedem pe acele bănci și pe alt corifeu care decenii întregi a umplut viața publică maghiară cu al său nume: pe *Ugron Gábor*, pus sub acuză pentru defraudare și înșelăciune. Permanentă activitate în parlamentul din Budapesta n'are doar numai o comisiune: cea de imunitate. Cu zecile cereri d-a judecătoriilor pentru extradarea cutăruia și cutăruia acuzat cu furt, deturnare de bani, falsificare de documente, înșelăciuni și te toate categoriile pentru cari se găsec paragrafi.

Aceasta oglindă a parlamentului din Budapesta, trebuie remarcată ca să înțelegem bine situația. Multe lucruri ce ni-se pare inexplicabile, vor putea fi înțelese privindu-le sub raportul acestor stări.

Dela comitat.

La 21 c. congregația comitatului Arad va țineă adunare extraordinară. Membrii noul aleși — cel puțin Românii — până acum nu au primit însă invitare la această adunare.

Clarificare.

Memorandul dd. 19 Iulie 1904 Nr. 207 înaintat guvernului ungar contra proiectului de lege Berzeviczyan, este »opera monumentală« a episcopatului ortodox român. Ea și-a purtat ponosul, căci la guvern sunt pară și foc contra episcopilor ortodoci.

Ziarele aproape de scaunele episcopescii gr.-catolice române au aruncat vorba, că și episcopatul gr.-catolic a înaintat la guvern memorand contra proiectului Berzeviczyan și vorba s'a dat mai departe dar de văzut n'a văzut nimene acest protest; iar episcopatul gr.-catolic e mai mult decât oare când în grația cercurilor din Budapesta. Gurile rele vorbesc, că nici n'ar exista memorand gr.-catolic în chestia proiectului Berzeviczyan.

»Răvașul«, care stă în intime relațiuni cu scaunele episcopescii gr.-catolice, aud, — Dumnezeu să mă ierte dar nu citesc — că preamărește memorandul episcopatului românesc. Pe care? gr.-oriental ori pe cel gr.-catolic.

Facă bine »Răvașul« și ne răspundă că pe care memorand l'a înțeles, căci lumea este deja indusă în eroare: de pildă adunarea din Chișineu aduce omagii și episcopului gr. catolic pentru memorandul dt. 19 Iulie 1904 Nr. 207 care este iscalit numai de episcopii ortodoci.

Ca chestiunea să fie clarificată și pentru prezent și pentru viitor: prin aceasta rugăm pe *episcopatul gr.-catolic să-și publice pretinsul memorand în chestia proiectului Berzeviczyan* ori să aibă bărbăția de a mărturisi că nu au înaintat memorand, ca fiecare să secere aciea ce a sămănat. Nu presupunem despre episcopatul gr.-catolic tendențe de a se lăuda cu ce n'a făcut, ci le reducem la gena unora de pasivitate prelaților lor în o chestie atât de mare. Aceștia însă să învețe a iubi mai mult adevărul de cât pe episcopii lor, cari încă sunt oameni. *Ortodoxii.*

Pentru țărani din România.

În ședința de Mercuri a Camerii române a fost o discuție interesantă asupra modificării unei legi prin care să se vină în ajutorul țărănilor în mizerie.

Eată, după ziarele din București, ce a vorbit cu acest prilej ministrul de finanțe:

Di Em. Costinescu, ministru de finanțe, spune că producțiunea porumbului este la noi de vre-o 220.000 de vagoane, într'un an normal din cari exportăm vre-o 100.000 de vagoane. Restul de 120.000 se consumă în țară, parte pentru hrană, parte pentru diferite industrii. Numai în alimentațiunea țaranului se consumă vre-o 100.000 de vagoane, socotind câte 800 kgr. pe an pentru fiecare din cele 1.200.000 de familii de țărani.

Pe timpuri de lipsă, cum a fost anul acesta, se consumă cel puțin 80.000 vagoane de porumb. Cât porumb avem însă în țară?

Mai întâi se înțelege că statul nu poate să hrănească pe toată lumea, și nu trebuie ca abundența cererilor să ne facă să ne pierdem capul.

Din cele 1.200.000 de familii de țărani, două treimi cel puțin se pot hrăni singuri. Pe această bază am făcut socoteala că ar trebui 24.000 de vagoane pentru a veni în ajutorul celor lipsiți. Însă în acest interval prețul porumbului s'a urcat. E drept că am fixat un maximum pentru cumpărările făcute de stat, dar ofertele au fost puține.

Până acuma s'au împărțit 4.000 de vagoane de porumb, și s'au cumpărat încă 1.000 vagoane,

adică în total 5.000. Statul ar mai putea cumpăra încă 2.000 vagoane, dar până la 24.000 este mult. Dintr-o anchetă făcută pentru a vedea cât porumb este în țeară, s'a aflat că mai sunt încă 18.000 de vagoane, din cari numai 12.000 sunt disponibile. Am cumpărat porumb din Rusia, Bulgaria, am primit oferte din La Plata și de la Londra. Prețurile se schimbă însă pe fiecare zi și tranzacțiunile sunt foarte nesigure.

Eu cred că ar trebui să ne mulțumim cu hrana pe care o avem în țeară. Avem grâu îndestulător. Când omul este în adevăr flămând, ia grâu, îl fierbe, face colivă și mănăncă. Mi-s'a întâmplat să mi-se refuze grâul, și să mi-se ceară numai decât porumb. Ar trebui îndemnați sătenii să primească ceea-ce avem.

În ce privește cumpărările de porumb, ele s'au făcut în cele mai bune condițiuni, și vă pot asigura că statul a cumpărat în mai bune condițiuni decât particularii (aplauze). Listele sunt făcute cu cea mai mare scrupulozitate.

Dar pentru ce venim cu acest proiect de lege? Scopul băncii Naționale nu este decât pentru 90 de zile; pe când țaranul se împrumută pe un an. Trebuia dar o lege specială ca să remedieze acest lucru.

Cea mai mare efortare pe care a făcut-o până acuma guvernul pentru țaranii este aceea din 1889 când a dat 7 milioane. Însă astăzi trebuie să plătească 34 milioane. Vedeți cât de mare este lipsa în acest an. Nu se mai aduce aminte de când a fost așa de mare sărăcie pe capul țaranilor.

E drept că proprietarii și arendașii au fost cruțați de lipsă, dar ei sunt puțini; marea majoritate a populației e în lipsă.

În ce privește pe dl Mille, îl rog să caute pe oamenii de viitor printre aceia cu barba neagră (Aplauze, ilaritate). Pentru barba mea albă, mă mulțumesc să fiu-omul prezentului.

Cât privește cealaltă întrebare, cam socialistă, a d-sale, anume că ce au făcut guvernele în timp de 40 de ani, răspund că nu este țeară în lume care să fi făcut progrese așa de mari ca a noastră. (Aplauze). Ori cum ar fi, statul îndeplinește un rol eminent social când vine în ajutorul țaranilor, în vremuri de lipsă ca acestea.

Dar să nu mai lungim discuțiunea asupra acestui proiect, a cărui idee este foarte bună. Pe de o parte statul nu dă din punga sa, dar pe de alta, țaranul e obișnuit să nu se mai bizuie pe statul de providență.

Proiectul de lege modificator al articolului 21 din legea băncilor populare, și în virtutea căruia se va veni în ajutorul țărănimii cu 20.000.000 lei a fost votat în ședința de Miercuri a Camerei cu unanimitate de 72 voturi.

DIN ROMANIA.

Ziua de 28 Noembrie, aniversarea luării lăurei Plevnei, a fost sărbătorită prin „Te-Deumuri“ oficiate la toate bisericile din țară.

În capitală s'a oficiat un „Te-Deum“ la care au asistat ministrii, autoritățile civile și militare, Curțile, tribunalele etc.

Societatea veteranilor de grade inferioare „Coroana de oțel“ din Capitală a serbat și dînsa această memorabilă zi.

Dela Academie. Vineri 26 Noembrie v. c. la ora 1 p. m., Academia Română a ținut ședința publică.

Dl N. Iorga membru corespondent, a citit o comunicare despre „Câte-va documente din țară și străinătate relative la istoria Românilor“.

Războiul ruso-japonez.

Desastrul flotei rusești.

Privitor la desastrul ce a suferit flota rusească dela Port-Arthur, se dau următoarele știri:

Londra, 9 Dec. Ambasada japoneză de aici a primit știri cari confirmă în chip hotărât totala nimicire a flotei rusești dela Port-Arthur. Marile vase de războiu Pa-

rioiet, Poltava, Rethvizan și Pobieda s'au scufundat cu desvîrșire, Pallada s'a răsturnat spre dreapta, Roian s'a aprins ear Sebastopol s'a scufundat în câteva minute. Numai coșurile și catargurile acestor vase de războiu se mai văd din apă.

Tokio, 10 Dec. Comandatul artileriei de pe uscat dela Port-Arthur raportează: În port nu se mai văd decât catargurile și coșurile vaselor rusești scufundate. Bombardarea de ieri a nimicuit restul din flota rusească din Extremul Orient.

Odesa, 10 Dec. În cercurile marine de aici se susține că admiralitatea rusească a renunțat cu desvîrșire la gândul de a mai putea să scape restul din flota dela Port-Arthur. Admiralului comandant d'acolo i-s'a ordonat deci să arunce în aer, cu dinamită, vasele de războiu. (Ceea-ce nu mai e nevoie să facă, deoarece bombardarea japoneză așa se vede a isprăvit ea cu acele vase. N. R.).

Căderea Port Arthurului nu mai poate întârzia mult și e foarte de crezut că Japonzii vor petrece o parte din iarnă în această cetate. Nu e deci de crezut că vor dărîma clădirile ce mai stau în picioare, nici că vor scufunda vasele menite a le cădea în mîni ca pradă de război. Dar blocada nici într'un caz nu poate fi desființată până ce nu va cădea cetatea; căci, intrarea unui singur vas cu muniții pentru tunurile cele mari, ar putea prelungi cu o lună apărarea. Tocmai acuma e de nevoie cea mai aspră blocare. Nantaușan, unde se spune că Rușii fac întărituri, e la marginea sudvestică a Cozei tigrului, unde aceasta se împreună cu promontorul Liaotieșan prin o limbă îngustă de pământ. Aci se începuse înainte de război a se săpa un canal care se lege golful apusean cu marea. Scopul fortificării acestui punct e de a apăra Coadă Tigrului către apus și către sud-vest, deci pare a arăta că Stoessel prevede retragerea garnizoanei pe Coadă Tigrului. De acolo ar putea împiedica eșirea și intrarea în port, câtă vreme nu le-ar lipsi munițiunile. Poate că Stoessel crede că va putea apăra frontul maritim până la sosirea flotei baltice.

— „Daily Mail“ crede că dealul înalt de 203 metri se află la frontul apusean, diametral opus Erlungșanului și Kikvanșanului. Atacurile făcute îndelung timp și cu mare înverșunare asupra frontului răsăritean au făcut pe viteazul Stoessel să creadă că Japonzii vor face cele mai desnădăjduite încercări a lua forturile de acolo; în vremea aceasta însă Nogi lua toate măsurile pentru a pregăti un asalt în frontul apusean și a-l sparge. Firește că a costat mult cucerirea, deși basmul cu 15.000 de morți și răniți nu-l poate lua nimeni în serios.

Port-Arthurul a fost o nenorocire pentru Rusia. Căpătarea lui pe cale diplomatică a adus arendarea peninsulei Kwantung, construirea căii ferate manciuriene și ocuparea Manciuriei. Războiul a izbucnit mai curând decât credea diplomația rusească. De-atunci grija pentru cetatea aceasta a dictat hotărârile statului major rusec. Din pricina lui a trebuit să-și adune Kuropatkin oștile într'un punct de unde să oprească pe Japonezi de-a se furișa între ele și cetate, de-aceia s'a depărtat de baza sa firească, Harbinul. Când Japonzii au rupt legătura lui Kuropatkin cu Port-Arthurul, Rușii s'au crezut datorii a face încercare a-l despresura, ceea-ce le-a adus înfrângerea dela Vafangcu. . . Ofensiva dela începutul lui Octombrie n'a avut alt scop și a adus la înfrângerea grea dela Șaho. Kuropatkin nu se poate gândi a lua ofensiva din nou, căci nu și-a umplut măcar golurile și totuși nu se poate retrage, tot din pricina Port-Arthurului, căci retragerea lui ar fi căderea grabnică a cetății. Mareșalul Oyama n'are nici o grabă, căci stă bine și poate aștepta căderea Port-Arthurului; un atac al Rușilor încă iar veni la îndemână. Port-Arthurul, cum e acuma atacat cu mine și după toate regulile asediului, va cădea fără a fi costat prea multe jertfe. Rușii vor mai primi un corp de armată, dar acesta nu va putea prețui cât veteza căderii Port-Arthurului.

Călătoria flotei baltice tot Port-Arthurul a pricinuit-o. Succesul flotei e problematic; căci marinarii ruși nu se pot măsura cu al Japoniei; ear vasele lui Togo și Kamimura au avut tot timpul să fie puse în starea cea mai perfectă. Flota rusească n'are unde-și repara stricăciunile, căci în porturile neutre poate face numai reparațiile mici îngăduite de legile neutralității.

Vorbind la 13 Oct. de ofensiva lui Kuropatkin am amintit de Custozza și am avut dreptate. Acuma față cu flota rusească vom aminti de Lissa. Chiar de am presupune că flota rusească bate pe cea japoneză, tot va găsi Port-Arthurul prefăcut în ruină, șantierul și docurile sfărîmate și portul expus artileriei japoneze. Și pe Japonezi nu i-ar putea mișca din pozițiile ce ocupă mato-loții flotel, ar trebui o armată. De ce și garnizoanei, dacă ar fi încă în Liaotieșan sau Coadă Tigrului? S'ar duce flota la Vladivostoc, dar dacă o fi înghețat? Va intra într'un port neutru? Atunci va avea soarta vaselor fugite dela Port-Arthur. Pricina călătoriei flotei baltice are deci alte pricini în afară de situația pe teatrul războiului.

Din Londra se spune că oprirea exportului de cărbuni englezești pentru flota rusească nu va face vre-un rău flotei rusești, care și-a făcut depozite în porturi sigure și mai ales în ale Chinei. Aprovizionarea s'ar urca la 500.000 de tone de cărbuni de cea mai bună calitate.

Din străinătate.

Criza ministerială din Serbia.

Belgrad, 10 Dec. Generalul Gruici a renunțat la misiunea de a forma un nou cabinet în urma greutății ce a întâmpinat de a-și asigura o majoritate pozitivă în Skupcină. Gruici a informat în această privință pe Rege, care în urmă a chemat pe presidentul Skupcinei.

Se va face încă o încercare pentru formarea unui cabinet de coalițiune care să cuprindă elementele din ambele grupări radicale.

În cas de insucces al acestei încercări, dizolvarea Skupcinei este inevitabilă.

«Wiener Allgemeine Zeitung» publică un articol al unui bărbat politic sârb, în care acesta spune că în mesagiul tronului se afirmă un lucru ne adevărat declarându-se că relațiile Serbiei cu Austria și Turcia ar fi corecte și că Serbia spriginește în mod leal reformele în Macedonia.

Autorul articolului spune că, din contră, relațiunile austro-sârbe sunt foarte reci; guvernul sârbesc a continuat toată vara să lucreze în Bosnia și Herțegovina.

Pasicî a făcut să i-se acorde de către consiliul de stat un misterios credit de 2 sute de mii de dinari pe cari i-a cheltuit în agitații contra Austriei în Bosnia și Herțegovina, cum deja cheltuiseră fondul anume votat, de un milion 375.000 dinari. Pasicî a făcut aceste enorme cheltuieli cu toată starea rea a finanțelor și cu toată strâmtorarea economică pricinuită de slaba recoltă trecută.

Pasicî — continuă autorul articolului — și-a mai afirmat austrofobia, ordonând legății sârbești dela Constantinopol, de a sprigini pe lângă patriarhatul ecumenic și pe lângă Poartă, demersurile boznicilor nemulțumiți.

Cât privește raporturile dintre Serbia și Turcia este demonstrat că Serbia ia parte la propaganda revoluționară din Macedonia, innarmând bande.

Astfel, partidul radical ar compromite interesele sârbești și ar alimenta ura Austriei și Turciei în contra Serbiei.

Din Rusia.

Ziarul «Die Zeit» află că și în părțile cele mai reci și mai depărtate ale Rusiei începe a se mișca. Popoarele localnice din Siberia, Jacuții, Buriții, Ostiacii, etc. se află într-o stare primitivă de tot. Cel mai mulți din ei sunt încă păgâni — șamaniți — sau păgâni sub haină creștinească. Impărăția rusească nu i-a putut asimila; dar, până acuma, s'au supus domniei Rușilor. Dela cucerirea Siberiei de lermac rar s'a întâmplat răscoale între localnici. Acum însă pare că s'au trezit și ei la viața politică. «Iskra» află că între Jacuții din împrejurul Iakutskului e o mișcare ce pare o răscoală asupra guvernului rusec. Zilele din urmă au fost intruniri secrete în satele Iacuților, la cari au luat parte toți bărbații. S'au ținut discursuri «politice» și s'au formulat cereri. Iată-le așa cum au de gând să le comunice guvernului rusec: Lărgirea autonomiei administrative, desființarea surghiunirei în ținuturile Iacuților.

Unele capete aprinse din «Francezii Sibirei», cum li-se zice Iacuților, au îndemnat să se alerge la mijloace violente, de pildă la ocuparea Iakutskului și la constrângerea guvernului a le primi cererile. Cel moderat însă au triumfat și s'a hotărât a se trimite la Petersburg o delegație. La Iakutsk a și fost o intrunire de delegații, cari au ales șolia ce are a pleca la țar. Iacuții i-au priceput a înșela autoritățile și a le face să creadă că intrunirea are un scop patriotic.

«Naprzod» află din Varșovia că ministrul de interne a început a da avizuri ziarelor liberale, cari critică fațiș totul și nu se sfiesc a cere schimbarea sistemului. Intre acestea se deosebeste «Ruskia Viedomosti» și «Pravo». Tot ministrul a trimis presei poruncă se nu vorbească despre hotărârile congresului zemstvirilor, ear ziarul ultraliberal «Nașa Jizni» a fost oprit de a mai eși. Acest ziar era condus de profesorul de economie politică, Hodski, care tot odată e redactor la revista economică «Narodnoie Hoziastvo».

NOUȚĂȚI.

ARAD, 10 Decembre 1904.

— **Delegațiune.** O delegație de mai mulți economi fruntași din Cherechiu s'au prezentat erii sub conducerea d-lui proprietar *Teodor Stan* la P. S. Sa. Episcopul Aradului pentru a-i arăta P. S. Sale dorințele ce le are poporul în privința împlinirii celei de a doua parohie. Conducătorul delegației a tâlmăcit dorința ca să se treacă peste această chestie fără lupte cari pot produce poporul în zguduiri.

— **Preocupări folositoare.** Incepem azi publicarea unei interesante conferențe a dlui asesor conzistorial (din Arad) *George Purcariu*, care de ani mulți se ocupă cu chestiile economice. Insemnătatea acestor chestiuni este cu atât mai mare pentru neamul nostru, cu cât sunt mai multe și greutățile vremilor.

— **Bucureștii în ceață.** Sâmbătă seara s'a lăsat asupra capitalei României o ceață atât de deasă, cum nu s'a mai pomenit de mult. Comunicățiunea pe străzi a trebuit întreruptă, deoarece nu puteai vedea nici la doi pași. Oamenii, surprinși pe drum de această ceață, se loveau neconștient de semenii lor sau de trăsuri, case și alte obiecte. Trânvairile și birjele se mișcau în pas încet, sau să opriau în loc, de teamă să nu se întâmple vre-o catastrofă. În urma unui ordin al prefecturii, s'au mobi-

lizat numeroși gardiști, cari erau postați cu facile în mână la locurile mai frecventate. Nici această dispozițiune însă n'a putut înlătura inconvenientele, deoarece ce în fiecare minut se întâmplau ciocniri între oameni și trăsuri. Număroase vitrine au fost sparte. Incurcături mari s'au întâmplat îndeosebi pe calea Grivitei, care duce la gară. Aici era un sgomot asurzitor provocat de strigătele și răcnetele pasanților, birjarilor și vizitiilor de tramcară și tranvaie. Mulți au scăpat trenurile de seara, neaflând birjarii, cari să-i ducă la gară. Chiar și expedarea postei a suferit întârzieri. Ceața a început să dispară deabă în orele dimineții.

— **Dr. Lueger, Creștinii și Ovreii.** Primarul Vieni Dr. Lueger a ținut Duminecă la Reuniunea «Familia creștină» din Viena un frumos discurs, zicând, între altele, următoarele: «Vi-s'a predicat d-voastră de multe ori, ce aveți să faceți la Crăciun. E bine, am ajuns deja așa de departe, că fiecare creștin se rușinează a merge la Ovreu Creștinii trebuie să cumpere la Creștin și Ovreii la Ovrei, atunci vom vedea ce va urma. Fiecare trebuie să sprijinească pe deaproapele său și pentru noi creștinul e cel mai deaproape al nostru. În timpul ultim s'a produs oare care alinare în contrastele dintre Creștinii și Ovreii. Această alinare o folosesc dușmanii noștri, ca să ne sgudue, dacă e posibil, poziția noastră. Nu rămâne deci altceva de făcut, decât să ne reîntoarcem la catehism și earășii să ținem astfel de discursuri, cum s'au ținut la începutul mișcării noastre».

— **Intreită condamnare la moarte în capitală.** Tribunalul Din Budapesta a condamnat după o dezbateră de trei zile, care a scos la iveală crima comisă de către trei complici bestiali, pe *Huszka András* și *soția* acestuia și pe *Borgovits József* la moarte prin ștrang. Instigațoare la crimă a fost *Borgovits Józsefné*, care a năimit și plătit cu bani pe *Huszka András* și *soția* acestuia, ca să omoare pe soțul ei *Borgovits József*. Părechia desbrăcată de simțurile omenești a executat fapta primindu-și după aceea prețul sângelui. Pentru fapta asta tribunalul i-a condamnat la moarte pe toți trei, luând ca circumstanțe agravante pentru ucigași împrejurarea că au comis crima pentru bani.

După enunțarea ședinței din partea președintelui tribunalului cele două femei au îngălbenit ca ceara și au leșinat de groaza morții.

— **Despre o dotațiune a Papei.** Parlamentul Italian a votat în anul 1871 Papei frumoasa dotațiune de 3,225.000 lire pe an, ca despăgubire pentru posesiunile pierdute cu ocaziunea înființării Italiei unite. Papii însă n'au reflectat nici odată la dotațiunea aceasta, nerecunoscând legalitatea regatului italian — care după a lor părere usurpează potestatea lumească răpită dela Papi.

Acum însă — ceva semnificativ — ziarul «Civitta Catolică» sulevează chestiunea dotațiunii și susține că Papa e în drept a pretinde ori când dotațiunea pe toți anii dela 1871 încoace (cam 100 milioane de lire) argumentând că dotațiunea Papală nu e supusă prescripțiunii. Față cu argumentația aceasta a ziarului clerical, presa liberală italiană arată că renta (sau dotația) asigurată Papei în §. 4 al legii din 13 Maiu 1871 numai pe câte 5 ani e scutită de prescripțiune, așa că dacă Papa ar voi să reflecteze la ea, e în drept a o prelinde numai pe 5 ani din urmă.

— **Chestiunea băncilor naționalităților.** Cetim în «Revista economică» din Sibiu că «Societatea maghiară de economie» (*Magyar Közgazdasági társaság*), al cărei president e fostul guvernor al Banței Austro-ungare *Kautz Gyula*, a decis să pornească o acțiune mai energică, ca să clarifice așa numita chestiune a băncilor naționalităților, despre cari bănci se colportează în presa maghiară cele mai contradicțoare știri. Spre scopul acesta se vor ținea mai multe conferențe asupra acestei chestiuni. Inceputul l-a făcut *Barabás Endre* vorbind despre acțiunea băncilor naționalităților în Secuime. În conferența sa se ocupă de activitatea «Albinei» și a unor bănci săsești în Secuime după nenorocitul bancrot al băncii ungurești din *Odorheiul-săcuesc*. Afirmățiunile lui *Barabás* despre «Albina» sunt uncori exagerate.

— **Dr. Victor. D. Graur, medic universal, medic de dinți.** Membru simpatic al societății din Arad, dl Dr. Graur, s'a rentors dintr'o călătorie mai lungă de studiu, petrecută mare parte

în Paris. Familiarizându-se cu toate cuceririle științei de specialitate medicală modernă, pune la dispoziția publicului institutul său de dantură medicală și dantură tehnică înzestrat după toate recerințele de specialitate și comoditate. (Arad, piața *Andrássy 22 vis-à-vis* de casa comitatului)

— **Noul cabinet srbesc.** Din Belgrad se scrie, că criza ministerială e pe cale de a înceta. *Gruici* încredințat din partea regelui *Petru* cu formarea cabinetului a compus următoarea listă a colegilor săi din consiliul de ministri: *Gruici*, președinte de consiliu, *Asici* ministru al afacerilor străine; *Nicolici* ministru de culte și instrucțiunea publică; *Protici*, ministru de finanțe; generalul *Putnic*, ministru de război; *Radovanovici*, ministru de agricultură. Intimpină greutatea numai îndeplinirea portofoliului ministerului de justiție, și al lucrărilor publice, se crede însă, că în curând și aceste două resorturi își vor avea șefii lor.

— **Despre regina Angliei.** Regina Angliei a împlinit la 1 Decembre a. c. st. n. al șase-zecilea an al vârstei sale.

Timpul s'a purtat bine, cum zice englezul cu dânsa. Ea poate fi luată ca drept soră a fiicelor ei. Deși surdă, regina știe să ascundă acest defect, de care se știe că e aproape o calitate de femeie, ascunde bine și celalalt defect al ei: picioarul mai scurt, efectul unei răceli. Ea s'a măritat cu Prințul de Galles în Mai 1863.

— **Statua unui vestit caricaturist francez.** Din Paris se vestește, că zilele astea s'a desvălit acolo statua unuia dintre cei mai celebri caricaturiști francezi, *Gavarni*. Statua este destul de înaltă, și se ridică pe un soclu quadratic, pe care sunt gravate figurile de caricatură ale lui *Gavarni*. Așa de pildă, filosoful stămând *Virelogue*, o tineră modistă, căreia un artist cu părul lung îi șoptește cuvinte de amor, bătrânul carabaș și bohemul pictor. Pe acest soclu este așezat bustul lui *Gavarni*. La desvălire a ținut discursul festiv *Henri Marcel*, membrul academiei de bale-arte.

— **Moartea unui savant popular.** Directorul universității din Oxford, care poartă numele de *Corpus Christi*, Dr. *Ton Fowler*, celebrul estetician și filosof — cum se vestește din Londra — a încetat din viață subit.

— **Un cerșitor milionar.** În zilele trecute a murit la Nissa un cerșitor cu numele *Anton Fidler*.

În testament cerșitorul zice că toată averea lui care constă din 2 milioane franci, o lasă numai lui *Rottschild*, adevărat tot marelui și vestitului milionar *Jidan*, mai adăogând în testamentul lăsat, că banul la ban trage.

Neamurile cerșitorului mort, voiau să facă proces lui *Rottschild*, adevărat să strice testamentul lăsat, însă avocații la cari ei s'au adresat le-au dat sfatul, să nu mai facă nici un proces, pentru că totul e înzadar. *Rottschild* de buna lui voință le-a împărțit neamurilor pretențioase 800 mii de franci din cele 2 milioane.

— **Reflecțiuni în chestia alegerii la comitat.** În Nrul de Duminecă a ziarului «Tribuna» a fost publicat și rezultatul alegerii de membrii la comitat din cercul B.-Șebis.

Intre altele dl raportor atinge numele alor 3 preoți și a unui învățător din cerc, că au fost neinteresați și atribue în mare parte căderea listei naționale atitudinii ce au avut acești 3 preoți și un învățător. Mă mir cum de dl raportor numai pe acești 3 preoți și un învățător îi amintește și îi învinuiește? Ba fără a scruta adevărul și a se convinge despre starea faptică a lucrului, colportează și neadevăruri și timbrează pe unul și pe altul, cum bună oară afirmă și zice, că «eu am fost la fibirău să întreb, că pe cine să aleg». O declar această afirmațiune a dlui raportor de neadevărată și accentuez cu toată puterea cuvântului, că puțin simț de pudoare poate avea dl raportor când afirmă așa ceva despre mine.

Nu zic, că «nolli me tangere» și adevărat recunosc, că eu nu m'am interesat de cauză din motivul, că am fost în acea presupunere că nainte de alegere din partea celor din centrul cercului voi fi chemat la o consultare în cauză, dar din partea celor mai probați factori nu s'a făcut nimic ca să ne înțelegem ce-l de făcut și astfel am rămas indolenți de toată cauza, nu însă discreditat și timbrați trebuie, pe cei neinteresați, ci mai bine încurajați pe cei slabi, îndreptați pe cei ce greșesc și nu știu, ear pe cei buni și activi laudați.

Aceasta am zis în interesul adevărului și pentru ca să ne clarificăm. *Salăgeni. Romul Popovici, preot.*

— **Serbătoarea turcească Ramazan și Turcii.** Din Salonic se scrie, că Hilmi pașa, comisarul guvernial al Macedoniei este unul dintre cei mai conștiințioși și neobosiți funcționari turcești. El lucrează 14 ore pe zi, iar în oficiul său desvoaltă atâta zel și interes încât asta e o raritate în Turcia. Din cauza asta el este și sever din cale afară, ceea ce de multe ori i-a pricinuit conflicte cu subalternii săi, cari și în anul acesta, ca și altă dată au voit să pauzeze luna Ramazan, care este luna postului la Turci. În această lună este așa zicând suspendată ori-ce muncă prin biurouri și administrație. Funcționarul turcesc umblă ziua la biou ca să lucreze numai la aparență, iar noaptea își petrec turcește. Așa onorează el postul dat lor de „marele prefect al lui Dzeu“ Allah. Anul acesta însă la Saloni: au încetat aceste stări de continuă trândăvie a oficianților „religioși“. Hilmi pașa adevărat a declarat hotărât, că el nu va suferi pe mai departe aceste stări, iar când un funcționar a risicat să facă observarea, că în post este imposibil să lucrezi cu stomacul gol, Hilmi pașa a răspuns de tot scurt și cuprinzător:

— *Apoi atunci mâncați, dacă nu puteți munci postind!*

Aceste cuvinte ale lui Hilmi au produs mare amărăciune în cercurile turcilor musulmani cum am zice ortodoxi. Pașa însă nu prea are grijă de asta, el vrea să aibe sub mână sa funcționarii muncitori, conștiințioși și rîvnitori; iar nu de aceia, cari postesc pentru a nu lucra și petrece toată ziua și toată noaptea în beție.

— **Statua lui Shakespeare la Londra.** Englezii se pregătesc să coreagă o veche greșală. În Londra adevărat s'a pornit o mișcare cu scopul de a ridica geniul uriaș o statuă în mitropola Angliei. Intreaga lume civilizată urmărește cu viu interes această mișcare. Consiliul orașului s'a declarat că este învoit să dea loc convenit pe seama statuei iar sub președința lordmayorului s'a constituit o comisiune provizorie, care a decis ridicarea unei statue lui Shakespeare. Bărbați conducători francezi și dame engleze și reprezentanți din America vor forma un comitet mare, pentru a discuta această afacere mai amănunțit. Acest comitet se va constitui la adunarea ce va ținea în luna lui Februarie.

— **O operație extraordinară.** În Anglia a fost operat un băiat de 15 ani pentru a se îndepărta dela el cauza criminalității.

Revista săptămânală „Englisch Mechanic“ povestește, că în urma arățărilor mamei copilului, că fiind în vârstă de trei ani copilul a căzut rîndindu-se la cap și de atunci are pornire spre criminalitate.

Medicii cerînd autorizarea justiției au făcut o operație chirurgicală la craniul băiatului.

Ei au găsit în creeri o formațiune bolnavicioasă și trei bucăți de os. Operațiunea a reușit și copilul e perfect sănătos, corporal și moral.

— **Fântâna cea mai adîncă din lume.** În apropiere de Capstadt (Africa de Sud) s'a săpat o fântână, de o adîncime grozavă, și anume de 1709 metri.

Până în timpul de față, oamenii încă nu au putut ajunge la o asemenea adîncime.

— **Ediția de lux a Coranului.** Pe la mijlocul lunii acesteia va apărea la cel dintâi librar rucesc o ediție de lux a Coranului. Această ediție este copie fidelă după manuscriptul celebru dela 644—656 numit „Kuphișensk-Koran“, semnat de califul Ozman. Din această ediție de lux i-se va trimite câte un exemplar tuturor domnitorilor mahomedani, așa sultanul turcesc, sahu-lul Persiei, emirul din Bokhara, Chanul din Khiva, Khedivul din Egipt, sultanul din Maroc și emirul afgan. „Evangelia“ mahomedanilor va apărea de tot numai în 50 de exemplare, dintre cari numai 25 se vor vinde cu câte 500 ruble exemplarul.

— **Un dar al Sultanului.** Sultanul a dăruit prințului Muntenegrului un Yacht foarte frumos. Acest Yacht a fost construit la Glasgow în Anglia, după comanda sa.

— **Locomotivă sistem nou.** Pe linia călei ferate în direcțiunea dintre Berlin și Hamburg, s'a pus în circulație o locomotivă sistemul cel mai nou și care întrece cu mult toate trenurile de până acum d. e. ca trenul fulger și expres. Această locomotivă parcurge deci, 120 km. pe oră. Locomotiva aceasta e de altfel și cu mult mai mare și mai înaltă decât cele ce s'a văzut până acum.

— **Efectul gloanțelor japoneze.** Ziarul „Ruskoie Slovo“ aduce amănunte importante relative la efectul gloanțelor japoneze:

Vânătorul din Siberia Ostică, Vilcovic, scrie corespondentul de pe teatrul de război, a căpătat, pe când se afla într'un retranșament da Uatamancu un glonte în braț, un glonte îi trecu prin plămîni, corp, intestine și ieși afară. E ceva neînțeles, dar soldatul a fost numai câteva săptămîni în ambulanță și azi este tămăduit.

Un soldat vîntor anume Schyp, căpăta un glonte prin piept, unul prin mîna. Acum el e în coalescență.

— Și tu, unde te-a lovit pe tine?

— Gospodin corespondent, aci vezi. Glonțele m'a lovit în braț și a eșit, apoi am căpătat un glonte pe la subțioară, la spate am două rîni și una la picior.

— Câte gloanțe ai în corp.

— Nicî unul n'au eșit, toate cinci. Din gloanțele acestea se pot înghiți multe, nu le simți, și se pare că ai căpătat o tăetură cu cuțitul. Cu gloanțele noastre lucrurile stau altfel cu greu mai trăești în urma glontelui nostru fiind că rămîne în corp.

— Dar tu?

— Glonte prin cap.

Uimirea crește. Mă uit mai aproape la craniul lui. Sunt două găuri de gloanțe.

— Cum s'au petrecut lucrurile?

— Ședeam îndărătul unui retranșament și mă lovi un glonte.

— Ai căzut?

— Nu, mi-am strîns puterile și m'am tîrît la un loc unde se pauza. Mă durea capul grozav și sângele curgea. Am făcut vr'o zece pași și am căzut în nesimțire, nu însă din pricina acestor gloanțe, ci din cauză că am căpătat alte două în picioare.

— Și ce s'a întîmplat apoi?

— Mai întîi am avut dureri mari și apoi am suferit două săptămîni de friguri; o soră de caritate dela crucea roșie mi-a zis că am avut 40 grade căldură, dar acum mă simt bine, dar când se schimbă temperatura am dureri de cap.

Nu era de crezut! Creerul era pătruns de un glonte și omul trăia, ba se simțea chiar bine. Rînilor pricinuite de gloanțele japoneze sunt mici, roșietice și nimic mai mult. Soldații rîd de aceste și când se întorc din campanie nimene nu crede că au fost răniți. Glonțele japoneze pătrunde numai, în sfîrșit țesutul. El pătrunde ca glonțele prin geam fără de a strica geamul. Trecînd prin corp rana nu e de însemnătate, fiind că muschii se contractează din nou după trecerea glontelui și închid rana, evitînd o inflamație, deci fără a cauza moartea.

— **Mulțămîta publică.** La concertul împreunat cu teatru aranjat de Reuniunea română de cîntări din Batania în Dumineca din 13 Nov. n. a. c. au bine-voit a suprasolvi următorii domni: Lung Pera 5 cor. 80 fil.; Kalmár János, 5 cor.; Dr. Bock Róbert, 2 cor. 80 fil.; Fodor Manó, Hirschler Armin, Dr. Mogyorosi Elek, Efrem Moldován (Pecica), câte 2 cor.; Iosif Moldovan, (Arad) 1 cor. 80 fil.; Iuliu Grosșorean (Gatșa), 1 cor. 40 fil.; Stifmajer János, 1 cor. 40 fil.; Gargya Béla, 1 cor.; Georgiu Petroviciu (Nădlac), 1 cor.; Dimitrie Micu (Seitin), 1 cor. Mihaiu Niccoara (Tornya), 90 fil.; Ștefan Roja (Pecica), 40 fil.

Primească și pe aceasta cale stimă și contribuții cele mai sincere mulțămite din partea Reuniunii noastre. *Batania, 8 Dec. n. 1904. Marcu Crișan, președinte.*

PARTEA LITERARĂ.

Alexandri

și

Români din Bucovina

— Material biografic —

(Urmare).

II.

Din acelaș timp datează o scrisoare a lui Alexandri către Hurmuzachi, prin care îl vestește că-i va trimite pentru „Bucovina“ un roman al lui Ghica, roman rămas necunoscut până acum. Acea scrisoare, în întregime este următoarea:

Constantinople, 12 Maiu 1849.

Iubite A., Am cetit cu multă plăcere rîndurile ce mi-ai scris¹⁾, și drept răsplătă îți făgăduiesc în curînd să-ți trimit bogată materie pentru foiletonul gazetei Bucovinei. Aici am descoperit la un prieten al meu, om cu duh și cu judecată, o scriere însemnată, plăcută și folositoare țerilor noastre, un roman de meurs, un soi de Jerome Paturot românesc, și îndată am gândit la tine iubite Chițegoiule. Această scriere ce bate în moravurile și în defectele societății noastre din București, este menită a atrage luarea aminte a tuturor cetitorilor, și în urmare cred că nu poate figura mai bine aiurea decât în Bucovina. Mă îndatorez dar a-ți trimite peste puțin partea întâia, și te indemn a tipări regulat în foiletonul gazetei tale. Prietenul meu ce dorește a păstra anonimul pentru toți, afară decât pentru tine, îți este cunoscut bine, căci numele lui este Ion Ghica; destul e să cunoști numele autorului pentru ca să judeci de meritul operei sale. El așteaptă hîrtiile sală dela București și îndată ce le va primi, eu însumi și-o expediu partea întâia a scrierei de care și-am vorbit mai sus. Tot odată, dacă cum-va mi aduce oare-cine hîrtiile mele dela Iași și-o trimite și ceva din poeziile populare pe care tu știi a le prețui atât de bine. Eu doresc ca foaia Bucovinei să devie cel mai bun organ a răspîndirii ideilor frumoase printre Români, și îți făgăduiesc a lucra pentru ea cu aceiași rîvnă cu care am lucrat pentru Propășire.

Acum să venim puțin la politică, generalul Grabe au fost în Constantinople cu o misiune secretă în privire provinciilor noastre, și precăt am putut afla, ei au izbutit a încheia o convenție cu Poarta, ce cuprinde următoarele condiții:

(Urmează textul francez al convenției care are 7 puncte, între cari se cuprind; 1) Numirea unui gospodar pe 7 ani, de Sultanul; 2) suspendarea provizorie a Adunărilor generale; 3) instituirea a două comitete de revizuire; 4) cele două puteri suverane vor ocupa țările române ținînd pe teritoriul lor câte 25000 soldați; 5) două comisari imperiali vor fi numiți lângă gospodar; 6) dispozițiile acestea vor ține 7 ani).

Eată iubite Alecule cum ne-au urzit nouă lanțuri dușmanii noștri, și asta în ochii și sub nasul puterilor marii Europe.

De acum nu știa în cine să-mi pun nădejdea, căci și Dumnezeu pare că a părăsit cauza Românilor. Poate că purtarea Ungurilor să aducă ceva prefacere în trebî, dar și aceasta cine o poate asigura? Ceeace m'am încredințat este că cei miei plătesc tot-deauna oalele stricate. Turcia are destulă putere de suflet: prin urmare ne-au jertfit și acum dușmanul nostru.

Sfârșesc înștiințându-te că Negri e sănătos și că te sărută frățeste, precum și pe Georgiță. Asemene fac și eu până a nu încheie acest răvaș.

Al tău frate,

V. Alexandri.

Alăturez aici o fabulă intitulată Zimbrul și Vulpea²⁾, — Autor anonim.

Încetînd ziarul bucovinean, încetează și relațiunile mai strînse ale lui Alexandri cu provincia asta. Publicul este acum perfect orientat asupra lui. Popularitatea lui e întemeiată. E singurul

¹⁾ Corespondența fraților Hurmuzachi cu Alexandri nu ne este cunoscută. În articolul de față nu putem publica decât scrisorile lui Alexandri către nobilii și ai Bucovinei.

²⁾ Nu a fost tipărită în Bucovina, ci în Zimbrul. 1850, p. 8.

scriitor care dominează peste toată întinderea românească.

În Novembre 1850, când poetul a trecut prin Cernăuți, pentru a însoți pe frate-său și pe d-na Maria Cantacuzin în drumul lor spre Paris, el scrisese lămurile Ghica;

„Gazeta Bucovinei nu mai apare, dar Hurmuzăcheștii spun că peste cât-va timp vor da semn de viață“.)

„Totuși, ea n'a reapărut și abia 14 ani în urmă s'a putut întemeia „Foaia societății“ de aceleași forțe, Alexandri și-a putut face reîntrirea printre luptătorii pentru emanciparea Bucovinei.

I. Chendi.

(Va urma)

TELEGRAME.

Demisia lui Körber. Viena, 10 Dec. În comisia bugetară a Reichsrathului s'a dat erit un vot care a provocat demisia guvernului. Comisia, după-ce a primit adică proiectul de a se da din banii statului 15 1/2 milioane pentru lucrări menite să ajute celor în mizerie și amenințați să moară de foame, cu 29 voturi contra 24 a refuzat să dea guvernului indemnizare de a face o emisiune de 69 milioane rentă ce s'ar depura în rate cu scop de a refuda așa zisa administrație erarială.

Pe azi se așteaptă publicarea demisiei guvernului.

Felurimii.

Creerile celebre. În ultimii ani s'a stabilit, mai mult ca altă dată, obiceiul ca creerile oamenilor importanți să fie dați în studiu unor specialiști. Acest lucru e foarte folositor, pentru că studiul creerului deschide perspectiva privitor la imaginațiunea noastră să se adîncească și să căpătăm cunoștință despre dezvoltarea noastră spirituală. Merite deosebite și le-a câștigat profesorul Retzius din Stockholm în această parte a anatomiei, el a mai știut să-și procure materialul potrivit.

Mai întâi el a studiat creerul celebrului astronom Gylden, apoi acela al celebrului matematician Kovalevski, a fizicianului și pedagogului Silfestrom și de curând pe cel al unui om de stat suedez al cărui nume, în urma dorinței exprimate de urmașii lui, nu e numit.

Intenția savantului era să obțină o decizie sigură a cesiunii, dacă creerul omului care a avut o capacitate intelectuală superioară se deosebește din punctul de vedere anatomic de cel al omului obicinuit.

Tendințe analoage s'au constatat cu bun succes și în alte țări. Așa Societate mutuelle d'autopsie fondată în 1881 la Paris are deja în posesiunea sa o serie întreagă de creeri celebre, între care pe cel al lui Gambetta, a lui Bertillon și al antropologului de Mortillet.

Uniunea creerului (Bram Association) dela Universitatea Cornell din statul New-York are o colecție cu mult mai mare, alte societăți științifice din America au urmat exemplul.

Și anatomii germani cu profesorul Waldeyer în frunte au accentuat mult asupra importanței studiului creerului.

Rezultatele cele mai noi se leagă de cercetările creerului omului de stat suedez, pe care profesorul Retzius l'a cunoscut din tinerețea lui, ceea-ce profită mult lucrării sale. Acest om a dovedit de cu vreme aptitudinii însemnate și în vîrstă de 37 ani era ministru de finanțe iar după trei ani președinte de consiliu. Până la moartea sa întâmplată la vîrstă de 53 de ani, a fost guvernator al unei provincii. El e descris ca un jurisconsult mare și ca om de stat.

După exterior el aparținea în privința mărimei lui brachiocefalilor și părului blond, era un tip cu adevărat suedez. Creerul lui scos două zile după moarte a cântărit 1489 grame, deci era extra-ordinar de greu și era foarte dezvoltat. E o lege, că dezvoltarea circumvoluțiilor în diferitele părți ale creerului sunt o dovadă și o măsură de activitate intelectuală superioară.

Surprinzător la acest creer era, că nici o parte nu s'a distins asupra celorlalte prin dezvoltare,

lucru la care de altfel nimene nu se aștepta, fiindcă proprietarul lui avea cunoștințe multiple care se echivalau.

Înzestrat cu o memorie extra-ordinară și cu o putere de cugetare neobicinuită, el a dovedit și o abilitate extra-ordinară precum și o claritate de gândire în dezbaterile parlamentare știind să răspundă în toate cesiunile de ori-ce ordin științific sau artistic.

Cu această armonie a dezvoltării spirituale stă, în legătură formarea creerului. Numai așa zisul centru motor al vorbirii s'au circumvoluțiunea Broca, numită astfel dela descoperitorul ei, a arătat unele formațiuni mai dezvoltate ceea-ce stă în legătură cu îngrijirea talentului oratoric al omului.

ECONOMIE.

Arad, 10 Decembrie st. n.

Sărăcia și avuția.

disertațiune citită în adunarea generală a reuniunii învățătorilor români din Șiria la 16/29 August 1904.

La întrebarea: »cine este sărac și cine este bogat«, în usul poporal, se răspunde: acela este sărac care nu are nimic, s'au are o colibă s'au căsuță, dar alta n'are; ear bogat este acela care are o căsuță mai bună, pământ arător, vite, bucate, bani etc.

Studiul economiei popoarelor sau națiunilor zice: »acela este sărac, care nici cele mai de lipsă pentru viață nu și-le poate câștiga; iar acela care toate aceste le câștigă, le are și îi mai rămâne ceva priosință, acela este bogat«.

La întrebarea: »din ce constă averea, sau ce se înțelege sub avere s'au bogăție«, în viața de rînd se răspunde: »averea este casa în care te adăpostești cu ai tăi, pământ arător și fânaș ce nutrește pe om și pe animal, apoi bucate, vite, bani etc«. Studiul economiei naționale recunoaște acestea de avere și capital, dar mai adaugă tot ca avere și capital; buna sănătate, puterea s'au tăria trupească, calitățile bune personale, cum este o deosebită sirguintă și hărnicie; caracter pacinic și de toată încrederea; apoi desteritatea deosebită în cutare lucrare; în fine un deosebit talent d. ex., în cântare, oratorie, muzică și arte.

Din aceste se vede, că între cuprinderea poporală în viața de rînd și între știința generală economică, este o diferență în ce privește sărăcia și soiul sau materia averii s'au bogăției. Poporul de rînd să ține pe sine stăpîn peste întreaga natură și cele personale le subtrage dela cele materiale; ear știința leagă persoana de materie, nu pe baza legilor naturei, ci silită de împrejurări. Acei bărbați luminați cari deja din secolul al XVII-lea au studiat starea economică a poarelor, au văzut, că în urma sporirii popoarelor și a îngreunării condițiilor de traiu, trebuie să fie supus omul la lucru și să-și valideze puterile sale personale în economie.

În Anglia, Holanda, Franța și Germania înainte de doi secoli s'a observat sporirea popoarelor și îmbulzirea lor pe aceleași locuri, ceiace la noi abia sunt 2—3 decenii de când se observă.

Merită deci a ne ocupa și noi cu noua situație în care am ajuns în urmarea înmulțirii omenimei, și cu păcatul de a ne permite o viață scumpă în cheltueli, despre ce înainte cu 100 de ani oamenii nici idee n'au avut.

Este lucru clar, pe baza istoriei biblice, că popoarele antice erau pastori de turme

și să mutau din loc în loc la pășune, iar conducătorii, aveau datorința a le căuta atari lucruri bune. Aceasta mutare la unele popoare, a ținut sute și mii de ani, până ce tot din cauza înmulțirii oamenilor, mișcarea nu mai era liberă, căci ori încetodădeau, aflau alte popoare, și așa a urmat mereu statorirea la un loc, prin ce s'a format comunele și statele. Ei dar aci fructele pământului erau puține și spre înmulțirea lor, omul a trebuit să caute la pământ, să-l prelucere, spre a-și potența rodul, să lucre și să ostenească.

În Anglia, Holanda, Franca și Germania înainte de asta cu 2—3 secoli s'a făcut, ce la noi se face acum. Astfel s'a format economia de câmp. Lucrurile aflate pe suprafața pământului, oamenii au fost siliți a le întocmi după trebuințele lor, de unde s'a format industria. Obiectele superflue și poftite și de alte popoare s'a cedat în schimbul altor obiecte, pentru cele trebuincioase lor, astfel s'a format comerțul.

(Va urma)

POȘTA REDACȚIEI.

I. S. Căpruța. Nu le a venit încă rîndul pentru a le citi și decide de soarta lor. Vă rugăm de puțină răbdare.

Bibliografie.

A apărut și află de vînzare la librăria C. Sfetea, București strada Lipscani 96, ca dar de crăciun copiilor următoarele cărți:

Bună dimineața la moș ajun. Cor. 1.50
Din lumea copiilor. „ 1.50
Pentru toți copiii. „ 2.50
Corbul cu pene de aur. „ 250.

A apărut de Dr. Augustin Bunea canonic metrop. 1. Metropolitul Dr. Ioan Vancea de Buteasa schiță biografică, Blaj 1890, broșură de 41 pag. 20 fil. + 10 fil. porto postal.

2. Cestiuni din dreptul și istoria bisericii românești unite, Blaj 1893. Partea I. 269 pag. 8° scrisă de Dr. Alexandru Grama, costă 1 cor. 40 fileri Partea II. 400 pag. 8° scrisă de Dr. Augustin Bunea, cost. 2 cor.

3. Episcopul Ioan Inocențiu Micu-Klein, (1728—1751) Blaj 8° mare, 422+XVI pag. Costă 4 cor., (pentru România 5 lei).

4. Istoria scurtă a bisericii rom. unite cu Roma, în Schematismul archidiecesei de A.-Iulia și Făgăraș pe a 1900, costă 8 cor.

5. Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750 făcută de vicarul episcopesc Petru Aron, Sibiu 1901, costă 1 cor., + 10 fil., porto postal.

6. Vechile episcopii românești: a Vadului, Geoagiului, Silvașului și Belgradului, Blaj 1903 8° 162 pag. Prețul 2 sor., 50 fil., (pentru România 3 lei).

7. Episcopii P. P. Aron și Dionisiu Novacovic, sau istoria Românilor transilvăneni dela 1751 până la 1764, Blaj 1902. Prețul 4 cor. 50 fileri (pentru România 5 lei).

8. Discursuri, Autonomia bisericească, Diverse. Prețul 5 cor., (pentru România 6 lei).

Aceste cărți să pot procura dela tipografia semin. din Blaj (Balázsfalva) ori dela autorul spedându-se banii înnaime, — ori contra rambursă.
890 — 19

Atragem atenția on. public asupra anuțului lui Igaz Sándor.

Redactor responsabil: Sever Boes.
Editor-proprietar: George Nishin.

INSERTIUNI și RECLAME.

In Ardeal, într'un ținut curat românesc, în care se țin târguri de țeară și piețe de săptămână foarte cercetate, este de vânzare o farmacie care face circulație de șeasă mii coroane, cu șaptesprezece mii coroane. Informațiuni se pot afla la administrația ziarului nostru. 438

CIOBAN și NADRA

măestru zidar diplomat.

A R A D, Deák Ferencz-utca 34 sz.

Avem onoare a aduce la cunoștința p. t. public ziditor, că sub firma de mai sus am deschis

un birou de zidire

Primim tot felul de lucrări de zidit și anume: zidiri noi, transformări de zidiri vechi, construirea de frontispicii cu materie ori fără materie atât în loc cât și în provincie, pentru garanță de 3 ani.

Primim construiți de planuri, facer de bunget pentru prețuri foarte ieftine.

Cu toată stima:

CIOBAN și NADRA.

Nou atelier de lăcătușerie

Am onoare a aduce la cunoștința p. t. public, că sub

Nr. 17 de pe piața Libertății în Arad în casa d-lui Dr. Schvartz Jenő am deschis un

atelier de lăcătușerie

Primesc ori-ce lucrări aparținătoare în bransa aceasta pe lângă prețuri culante. Rugând spriginul On. public rămân cu perfectă stimă

Schwitzer Dező

măestru lăcătuș.

Arad, Piața Libertății 17.

Nr. Telefonului 63.

Cărbuni de peatră de Petroșeni pentru Salon.

Briquette de cărbuni rotunzi de Tata.

Briquette de cărbuni

„I L S E”

de Prusia

cel mai ideal material de încălzit.

Se capătă pentru prețurile cele mai culante cu transport la

ROTH JÓZSEF

— întreprindere de transport de mobile. —

ARAD, Eötvös-utca 3. sz.

Prima Soc. de Credit Funciar Român din București.**Publicațiune.**

Se aduce la cunoștința deținătorilor de scrisuri funciare rurale 4% și 5% că plata cuponului de 1 Ianuarie 1905 și a scrisurilor funciare eșite la sorti se va face cu începeră de Luni 114 Noembrie a. c.

416

Direcțiunea.

Fabrică de piano
(furnisor al curții ces. imperiale.)

cu motor de vapor

PETROF ANTAL

TIMIȘOARA Józsefváros, Temető-utca 13 szám.

Depozitul fabricii în Cetate (Belváros) Zápolya-u. 4.

Recomandă depozitul său bogat asortat în piano indigene și străine, pianine, harmonii și cimbele, pentru prețuri foarte culante de fabrică.

Nr. Telefonului 557.

418

KALMÁR JÓZSEF

prăvălie de aparate electrice.

ARAD, Salacz-utca 2.

Are în deposit:

bicicle de primul rang

precum și toate părțile constitutive pentru bicicle, gumi și lămpi de acetylen!

In atelierul său

reparează, transformă și mărește bicicle cu roate mobile.

Primește emailarea de bicicle în foc, nichelarea părților constitutive de bicicle, sau ori-ce reparațiuni de felul acesta.

— Condițiuni de plătire favorabile. —

Montează:

telefoane cu încopciare de cerc ori catrală.

Telefoane mici de case, instalări de clopoțele electrice, ori repararea acestora.

— Prețuri culante. —

Are în deposit:

Mașini de cusut SINGER

Mașine cu suveică rotunda sistem Singer ori mașini de cusut pentru odai.

In atelierul său

se primesc tot felul de reparațiuni aparținătoare acestei branșe.

Se primesc reparațiuni de mașine de brodat în rate favorabile lunare.

Nr. Telefonului pentru oraș și comitat 242.

DR. VICTOR D. GRAUR

medic universal, profesor cvalificat de școale medii pentru studiul igienei.

Institut de dantură medicală și p. tehnica de dinți.

ARAD, Piața Andrassy Nr. 22, etagiul I., vis-à-vis de casa comitatului.

Tractament special al durerilor de dinți și a boalelor de falci. Dantură totală și particulară conform diferitelor proceduri. Plombări cu cement, cu sticlă, email, porcelan, amalgam de aur, și aur chimice curat. Operațiuni diferite la asezarea coroanei de dinți. Coroane de porcelan și aur conform indicațiunilor specialiștilor savanți Dantură fixată și mobilă, după sistem american. Tot felul de execuții de caușuc. Dinți și dantură întregă fără cerul gurii. Scoateri de dinți fără nici o durere.

In urma lichidării și
a sistării prăvăliei

mare

desfacere de marfă sub prețuri cu învoirea autorităților
la firma

GEBHART J.

și Fiul

Arad, Piața Andrássy Nr. 16.

Sticlă, porțelan, lămpi, oglinzi, rame, articole de nickel și mare asortiment de diferite articole de lux.

Prilej extraordinar numai pe scurte zile!